

พระราชบัญญัติเงินตรา

พุทธศักราช ๒๔๗๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่เป็นการสมควรจะรวบรวมและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอันว่าด้วยเงินตราของประเทศสยาม และการรักษาให้ค่าของเงินตรานั้นเป็นทองคำ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ
เงินตรา พุทธศักราช ๒๔๗๑

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้
ยกเลิกพระราชบัญญัติธนบัตร ร.ศ. ๑๒๑ พระราชบัญญัติ
เงินตรา ร.ศ. ๑๒๒ พระราชบัญญัติมาตราทองคำ ร.ศ. ๑๒๗
และที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมต่อมา รวมทั้งประกาศทั้งหลายที่ได้
ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัตินั้น กับประกาศห้ามการนำเงิน
ออกนอกพระราชอาณาจักร ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๐
ด้วย

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

เหรียญกระษาปณ์ที่นับว่าบุบสลายนั้น คือเหรียญที่ถูกตัด
หรือถูกตอกตีเป็นรอย หรือถูกเปลี่ยนแปลงอย่างใด ๆ ใน
ดลภาค หรือในรูปซึ่งอาจสังเกตได้ทันทีว่าไม่ใช่สีกหรือไป
โดยธรรมดา

ค่าบริวารตแห่งทองคำ หมายความว่า ค่าเท่าทองคำใน
เงินตราของประเทศที่ใช้มาตราทองคำ

ประเทศที่ใช้มาตราทองคำ หมายความว่า ประเทศใดซึ่งบุคคลใด ๆ มีเสรีภาพในอันจะส่งทองคำออกนอกประเทศนั้นได้ และพึงขอรับทองคำได้จากเจ้าหน้าที่อันเป็นประมุขในการจัดเงินตรา โดยนำเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายของประเทศนั้นมาส่งใช้ตามจำนวนเท่ากับทองคำที่ขอรับนั้น

หลักทรัพย์ทองคำ หมายความว่า หลักทรัพย์ที่ไว้ค้ำและดองเก็บด้วยเงินตราของประเทศที่ใช้มาตราทองคำ

จำหน่าย รวมทั้งจำหน่ายกลับออกไป

เงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย นอกจากที่ได้มีกล่าวไว้เป็นอย่างอื่นในฉบับแล้ว หมายความว่า เงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศสยาม

เสนาบดี หมายความว่า เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

กำหนด หมายความว่า กำหนดโดยข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติ

อัตราเพื่อเหลือเพื่อขาด หมายความว่า ความยิ่งหย่อนแห่งน้ำหนักและเนื้อเงินบริสุทธิ์ในเหรียญกระษาปณ์ ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๐๐ เหรียญกระษาปณ์ ที่ความยิ่งหย่อนนั้น

อยู่ในเขตต์อัตราที่กำหนดไว้แล้ว ให้ถือว่าเป็นเหรียญที่
จำหน่ายโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๕ ให้มีกรมราชการกรมหนึ่งในกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติ เรียกว่ากรมเงินตรา มีหน้าที่กระทำการพิมพ์
อันเกี่ยวแก่การจำหน่ายและถอนธนบัตรคืน ซึ่งจำต้องทำ
และได้รับอนุญาตให้ทำตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ชนิดแห่งเงินตรา

มาตรา ๖ หน่วยของเงินนั้นเรียกว่า บาท แบ่งออกเป็น
ร้อยสตางค์

มาตรา ๗ เสนาบดีอาจให้ทำเหรียญกระษาปณ์ซึ่งจำแนก
ไว้ต่อไปนี้ ตามอัตราน้ำหนักอัตราเนื้อเงินบริสุทธิ์และอัตรา
เพื่อเหลือเพื่อขาดซึ่งระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ คือ

เหรียญเงิน

(๑) หนึ่งบาท

(๒) ห้าสิบสตางค์

(๓) ยี่สิบห้าสตางค์

เหรียญทองขาว

(๑) สิบสตางค์

(๒) ห้าสตางค์

เหรียญทองแดง

หนึ่งสตางค์

มาตรา ๘ กรมเงินตราอาจจำหน่ายธนบัตรเป็นชนิดราคาต่าง ๆ ตามที่กำหนด และในลักษณะที่แต่ผู้ต้องตามอาการที่กำหนด

ธนบัตรได้ชื่อว่า ออกใช้ นับตั้งแต่เวลาจำหน่ายออกจากกรมเงินตรา จนกลับเข้ามายังกรมนั้น

มาตรา ๙ (๑) ธนบัตรและเหรียญบาทนั้น ให้เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน

(๒) เหรียญห้าสิบบาทครึ่งและเหรียญสี่สิบบาทครึ่งนั้น ให้เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเพียงจำนวนห้าบาท

(๓) เหรียญทองขาวและเหรียญทองแดงนั้น ให้เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเพียงหนึ่งบาท

มาตรา ๑๐ ผู้ใดทำ จำหน่าย ใช้ หรือนำออกใช้ ซึ่งวัตถุเครื่องหมายใด ๆ แทนเงิน เว้นแต่ที่ได้รับอนุญาตของรัฐบาลแล้ว ท่านว่ามีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่าสามเท่าแห่งค่าที่ตราไว้ในวัตถุ อันเป็นความผิดซึ่งกระทำลงนั้น หรือปรับไม่เกินพันบาท แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่ากัน หรือให้จำคุกไม่เกินกว่าสองเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

คำเท่าทองคำในเงินบาท

มาตรา ๑๑ (๑) ให้เสนาบดีรับหรือจ่ายทองคำที่กรุงเทพฯ ฯ
โดยอัตราหนึ่งบาทของเงินที่ชำระหนี้ได้
ตามกฎหมายต่อ ๐.๖๖๕๖๗ กรัมทองคำ
บริสุทธิ์

(๒) แทนการรับหรือจ่ายทองคำดังกล่าวมาข้าง
ต้น เสนาบดีอาจเลือกรับหรือจ่ายซึ่ง
ทองคำ หรือค่าบริวารตแห่งทองคำ แลก
เปลี่ยนกันโดยทันทีกับเงินที่ชำระหนี้ได้
ตามกฎหมายทางต่างประเทศณสถานที่ใด
และโดยอัตราเท่าใด แล้วแต่จะประกาศ
เป็นครั้งคราว อัตราที่กล่าวมานี้ให้คำนวณ
หนึ่งบาทต่อ ๐.๖๖๕๖๗ กรัมทองคำบริสุทธิ์
คิดทั้งค่าระวางรับส่งเพิ่มเติมหรือลดแล้ว
แต่การเป็นประมาณ ระวางกรุงเทพฯ ฯ
กับสถานที่รับจ่ายทางต่างประเทศ

(๓) ผู้หนึ่งผู้ใดไม่มีสิทธิ์ที่จะขอแลกเปลี่ยนตั้ง
ว่านั้นในจำนวนเงินต่ำกว่าห้าหมื่นบาท

ทุนสำรอง

มาตรา ๑๒ เพื่อการปลดเปลื้องความรับผิดชอบมาตรา ๑๑ บัญญัติไว้ในเรื่องที่จะรักษาค่าของเงินบาทให้เป็นทองคำนั้น ให้มีเงินทุนสำรองรักษาไว้ในความควบคุมดูแลของเสนาบดี ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ทุนสำรอง”

มาตรา ๑๓ ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้โอนเข้าในบัญชีทุนสำรอง คือ

(ก) เหยี่ยุทธทรัพย์และหลักทรัพย์ซึ่งได้ถือเป็นทุนสำรองธนบัตรออกใช้โดยอาศัยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติธนบัตร ร.ศ. ๑๒๑

(ข) สินทรัพย์ในบัญชีทุนสำรองพิเศษซึ่งรักษาไว้โดยอาศัยมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติมาตราทองคำ ร.ศ. ๑๒๗
มาตรา ๑๔ ถ้าเมื่อใดทำเหรียญบาทเงินขึ้น ให้ยกกำไรในการทำเหรียญนั้นมาบวกกับบัญชีทุนสำรอง

มาตรา ๑๕ ทุนสำรองนั้นให้กั้นไว้ส่วนหนึ่งต่างหากจากเงินแผ่นดินประเภทอื่นทั้งหลาย และห้ามมิให้ใช้จ่ายทุนสำรองนี้ เว้นไว้แต่ได้รับคำสั่งอันมีลายเซ็นนามเสนาบดี หรือถ้าหากว่าเสนาบดีไม่สามารถที่จะเซ็น ก็ต้องเป็นคำสั่งที่มีลายเซ็นนามบุคคลซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทำการแทนเสนาบดี

มาตรา ๑๖ ยกเสียแต่ที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๕ (๒) ห้ามมิให้สิ่งจำหน่ายทุนสำรอง เว้นไว้แต่ในขณะเดียวกันนั้นจะได้ถอนธนบัตรเป็นจำนวนเงินเท่ากันกลับคืนเข้ามาจากธนบัตรออกใช้

มาตรา ๑๗ สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นสิ่งอันชอบด้วยกฎหมายที่จะประกอบขึ้นเป็นทุนสำรอง คือ

(๑) ทองคำ

(๒) หลักทรัพย์ทองคำ

(๓) เงินฝากที่ถอนได้ทันที หรือที่ถอนได้โดยบอกล่วงหน้าไม่เกิน ๗ วัน ที่ฝากไว้กับแบงก์ใด ๆ ซึ่งเสนาบดีได้อนุมัติแล้ว และเงินนั้นจำยกคืนเป็นเงินตราของประเทศที่ใช้มาตราทองคำ

(๔) เหรียญบาท

แต่ว่า (ก) บรรดาหลักทรัพย์ซึ่งมีอายุได้ถอนเกินกว่าปีหนึ่งจากวันที่ซื้อไว้ นั้น ยอดรวมทั้งสิ้นต้องไม่ให้เกินกว่า ๑๕ ล้านบาท

(ข) จำนวนเหรียญบาทในเวลาหนึ่งเวลาใดต้องไม่สูงกว่า

(ก) ๕๒ ล้าน หรือ (ข) จำนวนที่มีอยู่ในเวลาสิ้นปีที่แล้ว มา แล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่ากัน

เพื่อความประสงค์ของมาตรานี้ คำว่า "หลักทรัพย์" หมายความว่ารวมทั้งใบรับเงินฝากประจำ

มาตรา ๑๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๑ สืบไป ผลดอกเบี่ยอันเกิดแต่ทุนสำรองทุกปีนั้น ให้จำหน่ายดังต่อไปนี้

(๑) บวกขึ้นบัญชีเงินรายได้ของแผ่นดินเท่าจำนวนเงินเดือน และ ค่าใช้สอย ของ กรม เงินตรา ใน ระยะเวลาที่ล่วงมา รวมทั้งค่าจ้างพิมพ์ธนบัตรซึ่งได้หักจ่ายจากเงินรายได้ของแผ่นดินแล้ว

(๒) ถ้ายังมีเงินคงเหลืออีกเท่าใด ให้รักษาไว้ต่างหากจากเงินคงเหลือธรรมดาของแผ่นดิน และให้ (ก) ใช้จ่ายเป็นครั้ง เป็นคราวเพื่อซื้อหรือถอนคืน หลักทรัพย์ของ รัฐบาลสยาม ในเมื่ออาจซื้อได้เท่าหรือต่ำกว่าราคาตราไว้ เป็นการซื้อเพิ่มเติมจากซื้อตามปกติ จากเงินที่ได้สะสมไว้สำหรับสงฆ์เงินกู้เป็นราย ๆ หรือ (ข) ไว้ใช้จ่ายเป็นทุนในการก่อสร้างทางรถไฟ หรือการชลประทาน

มาตรา ๑๘ (๑) ในระยะเวลาไม่เกินกว่าหนึ่งเดือนเมื่อสิ้นปีหนึ่ง ๆ แล้ว ให้เสนาบดีจัดการ

ตีราคาหลักทรัพย์ซึ่งถือไว้เป็นทุนสำรอง โดยคำนวณตามราคาตลาดที่ทราบครั้ง หลังที่สุดเป็นเกณฑ์ การตีราคาดังกล่าว นี้ ถ้าปรากฏว่าหลักทรัพย์นั้น รวม ทั้งสิ้นมีค่าต่ำกว่าที่ถือไว้ เป็นเงินสำรองก็ ให้จ่ายเงินรายได้แผ่นดินเท่าจำนวนที่ต่ำ อยู่ขึ้นไปใช้บัญชีทุนสำรอง

- (๒) ถ้าหากว่าในการตีราคาประจำปีต่อไปปรากฏว่า หลักทรัพย์นั้น รวม ทั้งสิ้น มีค่าสูงกว่าที่ถือไว้เป็นทุนสำรอง จะจ่ายเงินที่สูง ดังกล่าวนี้ใช้คืน เงินรายได้ของแผ่นดิน อันได้จ่ายมา ตาม ความใน อนุมาตรา(๑) ก็ได้

มาตรา ๒๐ เมื่อสิ้นเดือนหนึ่ง ๆ ให้ทำบัญชีย่อขึ้นโดยเร็ว แล้วและประกาศในราชกิจจานุเบกษา แสดง

(ก) ยอดรวมของสิ่งที่ประกอบขึ้นเป็นทุนสำรองตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗ แยกเป็นประเภท และหลักทรัพย์นั้น รายที่มีอายุได้ก่อนเกินกว่าปีหนึ่งขึ้นไป ให้แยกแสดงต่างหาก

(ข) ยอดรวมจำนวนชนับตรออกใช้

ราคาหลักทรัพย์ที่แสดงในบัญชีย่อตั้งกล่าวมานี้ ให้ใช้ราคาที่ได้ตีไว้ประจำปีครั้งหลังที่สุด หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ที่ช้อกวยหลังการตีราคาประจำปีครั้งหลังที่สุด ก็ให้แสดงราคาช้อ

ในการทำบัญชีย่อตั้งกล่าวมานี้ ทองคำและเงินตราต่างประเทศซึ่งถือไว้เป็นทุนสำรองให้ลงเปลี่ยนเป็นบาท โดยอัตราหนึ่งบาทต่อ ๑.๖๖๕๖๗ กรัมทองคำบริสุทธิ์

มาตรา ๒๑ (๑) บรรดาบัญชีแสดงกิจการทั้งหลายซึ่งเกี่ยว
แก่ทุนสำรองนั้น ให้อธิบดีกรมบัญชี
กลางกระทำการตรวจสอบปีละครั้งทุกปี

(๒) เมื่อเสร็จการตรวจนั้นแล้ว ให้รับประกาศรายการย่อแห่งบัญชี พร้อมด้วยความเห็นของอธิบดีกรมบัญชีกลาง ในราชกิจจานุเบกษา

(๓) รายการย่อตั้งว่านั้น ให้แสดงจำนวนผลดอกเบี้ยงที่เกิดจากทุนสำรอง และลักษณะการที่จำหน่ายผลดอกเบี้ยงนั้นด้วย

บทบัญญัติพิเศษว่าด้วยธนบัตร

มาตรา ๒๒ ธนบัตรที่จำหน่ายตามกฎหมายใด ๆ ที่ใช้อยู่
ในเวลาจำหน่ายนั้น ให้ถือว่าเป็นธนบัตรที่จำหน่ายโดยอาศัย
เงินรายได้ของประเทศสยาม และทั้งเงินสำรองเป็นประกัน

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้จำหน่ายธนบัตร เว้นไว้แต่จ่ายแลกเปลี่ยนกัน

(ก) ธนบัตรที่จำหน่ายออกไปก่อนแล้ว ซึ่งขณะนั้น
ต้องถอนคืนจากธนบัตรออกใช้

(ข) ทองคำหรือค่าบริวารตแห่งทองคำ ซึ่งจะต้องรับ
ขึ้นบัญชีเป็นทุนสำรองทันที โดยอัตราหนึ่งบาทต่อ ๐.๖๖๕๖๗
กรัมทองคำบริสุทธิ์

มาตรา ๒๔ ความรับผิดชอบทั้งหลายของรัฐบาลในการชำระ
เงินอันเป็นค่าแห่งธนบัตรนั้น เมื่อเสนาบดีได้จ่ายทองคำ
หรือค่าบริวารตแห่งทองคำตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑ โดย
รับขึ้นธนบัตรแล้ว ให้ถือว่ารัฐบาลหลุดพ้นจากความรับผิดชอบนั้น

มาตรา ๒๕ บรรดาธนบัตรที่ถอนคืนจากธนบัตรออกใช้
นั้น ให้กรมเงินตราซื้อค่าและทำลาย หรือเก็บไว้สำหรับ
จำหน่ายออกไปอีก

มาตรา ๒๖ ท่านว่าบุคคลผู้ใดผู้หนึ่งห้ามสิทธิที่จะเรียกร้อง
เอาจากรัฐบาลซึ่งค่าของธนบัตร ที่ชำระคืนได้ไม่

แต่เสนาบดีอาจกำหนดพฤติการณ์ เงื่อนไขและข้อ
จำกัดที่จะผ่อนผันจ่ายค่าแห่งธนบัตร ที่กล่าวมานี้ได้

ธนบัตรชำระคืน ในมาตรานี้หมายความว่า

(๑) ธนบัตรครึ่งฉบับ คือครึ่งหนึ่งของธนบัตร ซึ่งมีผู้
แยกตรงกลาง หรือใกล้กับกลางเป็นสองส่วนตามยืน หรือ

(๒) ธนบัตรต่อท่อนผิด คือธนบัตร ซึ่งต่อครึ่งหนึ่งของ
ธนบัตรฉบับหนึ่งกับครึ่งหนึ่งของธนบัตร อีกฉบับหนึ่ง หรือ

(๓) ธนบัตรขาดวัน คือธนบัตร ซึ่งส่วนหนึ่งขาดหาย
หรืออ่านไม่ได้ความ หรือมีเหตุที่ทำให้อ่านไม่ได้ความ

บทบัญญัติพิเศษว่าด้วยเหรียญกระษาปณ์

มาตรา ๒๗ ท่านมิให้ถือว่าความใด ๆ ในพระราชบัญญัติ
นี้ กระทำให้เหรียญที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้
ตามกฎหมาย คือ

(๑) เหรียญที่บอบสลาย

หรือ (๒) เหรียญที่มีน้ำหนักลดต่ำลงไป โดยมีสาเหตุเพราะ
ใช้สึกหรือไปโดยธรรมดา

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๗๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ หน้า ๓๘

มาตรา ๒๘ เหยียดสัญญาฉบับที่ ๘๖๕ ที่นำหนักลดลงไป ไม่ใช่ เพราะอื่น นอกจากที่ได้ใช้สิทธิหรือไปโดยธรรมดา เป็น จำนวนมากกว่า ๒ ๒ แห่งอัตราเพื่อขาดเพื่อเหลือที่บัญญัติ ไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าเป็นเงินที่ชำระหนี้ ได้ตามกฎหมายชั่วคราวเพราะการชำระหนี้ต่อรัฐบาล

บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๒๙ ถ้าเจ้าพนักงานได้กระทำการโดยสุจริต หรือ ตั้งใจจะกระทำโดยสุจริตตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือ เพื่อปฏิบัติการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดจะฟ้องเป็น คดี ท่านว่าฟ้องไม่ขึ้น

มาตรา ๓๐ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติรักษา การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจ ออกกฎเสนาบดีได้ กฎเสนาบดีนั้นเมื่อได้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๑ เป็น ปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน